

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, професора

Тараненко Ірини Всеволодівни

**на дисертаційну роботу Гнилорібова Михайла Андрійовича на тему
«Інноваційна складова міжнародної конкурентоспроможності світових
виробників промислової продукції», подану на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове
господарство і міжнародні економічні відносини**

Актуальність теми дисертації

Сучасне економічне середовище характеризується посиленням динамізму протікання всіх процесів, у тому числі й конкурентної боротьби. У сучасних умовах, які характеризуються постійною зміною зовнішніх факторів, зростанням ризику діяльності, питання конкурентоспроможності підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках стає особливо актуальним. Перебіг трансформаційних процесів в економіці України значною мірою відбивається на діяльності усіх господарюючих суб'єктів, і зокрема промислових підприємств. Нестабільність зовнішнього середовища та низька адаптивна здатність підприємств до будь-яких ринкових перетворень створюють небезпечні умови для їх діяльності. За таких умов діяльність підприємств зазнає великих змін, які, насамперед, пов'язані зі збереженням або відтворенням їх конкурентного статусу.

В даний час, незважаючи на важливість виробничого потенціалу компанії, на перший план у світовій конкурентоспроможності виходять нецінові фактори, з яких найважливіше значення набувають якість товару, його новизна, інноваційність технологічного процесу, соціальна відповідальність компанії до внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів, прозорість та достовірність інформації про компанію, що забезпечує її позитивний міжнародний імідж та формує потенціал інтеграції до глобальних мереж взаємодії. Більшість міжнародних компаній забезпечують підвищення своєї товарної конкурентоспроможності за рахунок

використання інновацій, розробки високотехнологічних продуктів, створення яких неможливо без розвитку науково-технічного потенціалу. Досвід провідних міжнародних компаній різних країн світу показує, що зростання продуктивності в умовах обмеженості ресурсів досягається за рахунок безперервної інноваційної діяльності. Враховуючи вищезазначене, актуальність представленої дисертантом роботи, в якій досліджено проблеми формування інноваційної складової міжнародної конкурентоспроможності світових виробників промислової продукції, не викликає сумнівів.

Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна проведеного дослідження полягає у поглибленні теоретико-методологічних основ дослідження міжнародної конкурентоспроможності виробників промислової продукції та розробці науково-практичних рекомендацій щодо формування інноваційної складової їх конкурентних переваг на світових ринках.

Як найбільш вагомі наукові результати, що розкривають особистий внесок автора у розробку проблеми та характеризують новизну роботи, слід відзначити такі:

удосконалено:

концепт глобально-інноваційної моделі розвитку виробництва промислової продукції, основними чинниками якої є: поступова зміна лідерської архітекtonіки, зростання значущості інноваційної складової в конкурентній стратегії виробників, підсилення впливу механізмів державного регулювання, підвищення вимог до соціальної відповідальності, трансформація моделі ринкових відносин у галузі (с. 175-194);

теоретико-методологічні засади дослідження напрямків та важелів зміни галузевих моделей розвитку в умовах формування глобальної економіки знань, а саме: обґрунтовано, що одним із важливих завдань інноваційної політики міжнародної компанії зрілих галузей промисловості є формування власного інтелектуального капіталу, формування банку даних

про інноваційні продукти в галузі, утворення інноваційної системи комунікацій і культури організації, створення ключових компетенцій забезпечення стійких конкурентних переваг і стратегічного лідерства на ринку, подальше перетворення ключових компетенцій в інновації, попередження подій і «формування» майбутнього за рахунок розвитку здатності організації до стратегічного бачення майбутнього бізнес-портфелю (с. 125-156);

кількісний інструментарій оцінки впливу інноваційної діяльності промислових компаній на показники, що характеризують їх міжнародну конкурентоспроможність, центральним елементом якого є системно-динамічна модель взаємозв'язку фінансової результативності компанії та інвестицій у інноваційні та соціальні проекти, на засадах проведеної апробації якої було зроблено висновок про найбільш ефективні напрямки реалізації інноваційних можливостей металургійних компаній (с. 162-175);

дістали подальшого розвитку:

підтвердження гіпотези, що в епоху формування техноглобалізму, зростання глобальної конкурентоспроможності та підсилення вимог глобальної стратегії сталого розвитку стимулюється реалізація потенціалу інноваційного розвитку зрілих галузей промисловості, в тому числі металургії (с. 101-122);

концептуально-організаційні засади інноваційної промислової політики країн, які базуються на таксономії інноваційної промислової політики Дж. Вейсса, що передбачає класифікацію країн за трьома стадіями розвитку індустріалізації, а саме: запропоновано систематизацію завдань інноваційної промислової політики, типи та характер оптимальних для впровадження інновацій, перелік головних агентів змін; визначено важелі державної політики, що мають ґрунтуватись на принципах державної підтримки розвитку фундаментальних, прикладних досліджень і розробок; уточнено складові системи організаційно-функціонального забезпечення механізму реалізації державної інноваційної політики (с. 156-162).

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій

Достовірність та обґрунтованість викладених наукових положень, висновків та рекомендацій базується на використанні офіційних матеріалів та публікацій комісій ООН, Світового банку, Організації економічного співробітництва та розвитку, Всесвітнього економічного форуму, World Steel Association, а також Законів України, постанов Кабінету Міністрів України, даних Державної служби статистики України, монографічної та періодичної літератури, результатів власних досліджень автора.

Крім того, достовірність результатів дослідження забезпечено комплексним поєднанням загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: теоретичного узагальнення, порівняння, комплексного аналізу та синтезу, індукції і дедукції, структурно-логічного та системного аналізу, монографічного методу, методів статистичного та порівняльного аналізу, економіко-математичного моделювання та прогнозування, системно-динамічного моделювання та кореляційно-регресійного методу.

Зв'язок дисертаційної роботи з напрямками наукових досліджень

Дисертаційну роботу Гнилорібова М.А. виконано відповідно до тематики науково-дослідної роботи Донецького національного університету імені Василя Стуса Міністерства освіти і науки України, а саме держбюджетних тем «Підвищення ефективності міжнародної економічної діяльності України в інтеграційних об'єднаннях: регіональний та галузевий аспект» (номер держреєстрації 0106U012484, 2006–2010 рр.), «Розвиток старопромислового регіону на засадах інноваційної стратегії та трансферу знань» (номер держреєстрації 0111U009621, 2011–2015 рр.), «Формування міжнародної конкурентоспроможності регіону на основі інноваційно-інвестиційної моделі розвитку» (номер держреєстрації 0113U003659, 2013–2017 рр.), «Формування конкурентних стратегій національних виробників в сучасній парадигмі глобального економічного середовища» (номер держреєстрації 0118U002395, 2018–2020 рр.).

Теоретичне і практичне значення одержаних результатів

Теоретичне значення результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні існуючих теоретико-методологічних засад дослідження міжнародної конкурентоспроможності виробників промислової продукції та обґрунтуванні авторської класифікації факторів впливу на міжнародну конкурентоспроможність компанії.

Практичне значення отриманих результатів підтверджено їх використанням в діяльності державних органів, бюджетних установ та приватних підприємств на різних рівнях:

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (довідка №485-15/467 від 07.12.2018 р.), Донецької торгово-промислової палати (довідка № 1265/06.04-04 від 04.12.2018 р.), Інституту економіки промисловості НАН України (довідка №296/к-82 від 12.12.2018 р.), Корпорації «Індустріальна спілка Донбасу» (акт № 126/5 від 17.12.2018 р.), Донецького національного університету імені Василя Стуса при викладанні навчальних дисциплін «Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств», «Міжнародні стратегії економічного розвитку», «Міжнародний менеджмент» (довідка №316-02/01.1.3-45 від 22.11.2018 р.).

Відповідні довідки містяться в додатках до дисертації.

Недоліки та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи та автореферату

Відзначаючи в цілому достатній науковий рівень розробок здобувача в результаті проведених досліджень та обґрунтованість одержаних результатів, необхідно вказати на наявність певних недоліків і дискусійних положень.

1. Теоретичну частину роботи доцільно було б доповнити уточненим авторським трактуванням категорії «конкурентоспроможність підприємства», бо незрозуміло як саме автор визначає зазначену категорію та які особливості у визначенні поняття конкурентоспроможності є пріоритетними для авторського дослідження.

2. Не дивлячись на практичну цінність розділу 2 дисертації, варто було

б зробити більші акценти на визначенні зв'язку між отриманими результатами дослідження трендів кон'юнктури світового ринку сталі та реалізації інноваційної складової міжнародної конкурентоспроможності світових виробників промислової продукції.

3. У підрозділі 3.2 дисертації здійснено моделювання процесу реалізації інноваційного потенціалу міжнародної конкурентоспроможності виробників металопродукції на основі ряду показників. Потребує пояснення використання саме цих чинників впливу на управління інноваційно-інвестиційними потоками (с. 162-175).

4. У дисертаційній роботі запропоновано механізм формування інноваційної складової міжнародної конкурентоспроможності промислових компаній (підрозділ 3.3, с. 192-194), зокрема розроблений механізм включає етап діагностики проблем, етап оцінки відповідності поточного стану ключових компетенцій компанії викликам зовнішнього середовища, етап формулювання конкурентних переваг та недоліків компанії, викликів та запитів на ключові компетенції, етап утворення інноваційної системи комунікацій і культури організації та етап створення ключових компетенцій забезпечення стійких конкурентних переваг і стратегічного лідерства на ринку. Водночас уточнення потребує його практична цінність та перелік очікуваних результатів від впровадження запропонованого механізму.

5. У роботі доцільно було б для більшої наочності систематизувати запропоновані у п. 3.3 пріоритетні напрямки інноваційної стратегії виробників металопродукції (С. 175-192) у вигляді схеми з уточненням змісту кожного та обґрунтуванням напрямів його реалізації.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Гнилорібова Михайла Андрійовича на тему «Інноваційна складова міжнародної конкурентоспроможності світових виробників промислової продукції» є самостійною завершеною науковою роботою, що містить нові науково обґрунтовані результати вирішення важливого завдання щодо поглиблення теоретико-методологічних основ дослідження міжнародної конкурентоспроможності виробників промислової

продукції та розробки науково-практичних рекомендацій щодо формування інноваційної складової їх конкурентних переваг на світових ринках.

Тематика та зміст роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Опубліковані здобувачем наукові роботи та зміст автореферат повною мірою відображають основні положення дисертації. Висловлені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Дисертацію виконано на належному науково-методичному рівні, робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. №567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р. та № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Гнилорибов Михайло Андрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини.

Офіційний опонент

завідувач кафедри міжнародного маркетингу
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»,
доктор економічних наук, професор

І.В. Тараненко

